

LOGANN VOLFGANG GYOTENING FAUST ASARIDAGI
"GRETIXEN FOJIASI" AXLOQ NIQOBIDAGI QOTILLIK

Zoirova Gulsanam

Farg'ona davlat universiteti, Filologiya fakulteti talabasi

Oripova Gulnoza

Filologiya fanlari doktori

Annotatsiya. Ushbu maqolada Iogann Volfgang Gyotening "Faust" asarida tasvirlangan "Gretxen fojiasi" ning axloqiy va falsafiy mohiyati tahlil qilinadi. Asarda Gretxen obrazining fojiali taqdiri insoniy ehtiroslar, ijtimoiy bosim va ma'naviy me'yorlarning buzilishi bilan bog'liq holda yoritiladi.

Kalit so'zlar: Logann Volfgang Gyote, Faust, Gretxen fojiasi, Axloq, Gunoh, Vijdon, Tragediya, Mefistofel, Ma'naviyat.

Annotation. This article analyzes the moral and philosophical essence of the "Gretchen's tragedy" described in Johann Wolfgang Goethe's "Faust". The tragic fate of the character of Gretchen is highlighted in the work in connection with human passions, social pressure and the violation of moral standards.⁴²

Keywords: Logan Wolfgang Goethe, Faust, Gretchen's tragedy, Morality, Sin, Conscience, Tragedy, Mephistopheles, Spirituality.

Аннотация. В данной статье анализируется морально-философская сущность «трагедии Гретхен», описанной в «Фаусте» Иоганна Вольфганга Гёте. Трагическая судьба героини Гретхен подчеркивается в произведении в связи с человеческими страстями, социальным давлением и нарушением моральных норм.

Ключевые слова: Логан Вольфганг Гёте, Фауст, трагедия Гретхен, мораль, грех, совесть, трагедия, Мефистофель, духовность.

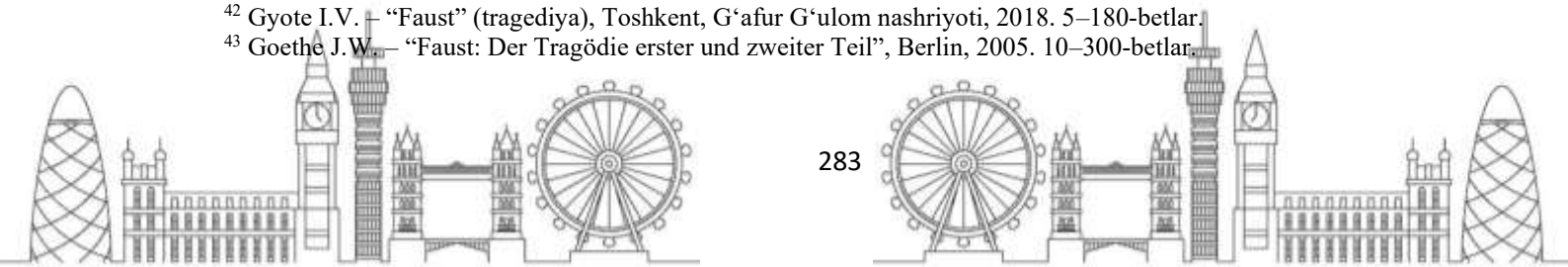
Kirish

Quyida Iogann Volfgang Gyote va uning "Faust" asaridagi "Gretxen fojiasi" hamda "axloq niqobidagi qotillik" mavzusiga oid keng va chuqur tahliliy ma'lumot keltiriladi.

Iogann Volfgang Gyote — nemis adabiyotining buyuk namoyandasi, "Faust" esa uning hayotiy va falsafiy qarashlarini o'zida mujassam etgan eng yirik asarlaridan biridir. Ushbu tragediya insonning bilimga, zavq-shavqqa va haqiqatga bo'lgan intilishlarini, shuningdek, uning axloqiy tanlovlari va ichki ziddiyatlarini yoritadi. Asarda Faust obrazida insonning cheksiz bilimga intilishi va hayot mazmunini anglashga bo'lgan urinishlari aks etadi. Mefistofel esa yovuzlik, vasvasa va insonni sinovdan o'tkazuvchi kuch sifatida namoyon bo'ladi.⁴³

⁴² Gyote I.V. "Faust" (tragediya), Toshkent, G'afur G'ulom nashriyoti, 2018. 5–180-betlar.

⁴³ Goethe J.W. – "Faust: Der Tragödie erster und zweiter Teil", Berlin, 2005. 10–300-betlar.

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

Gretxen (Margarete) obrazi asarning eng fojiali va ta'sirli qahramonlaridan biridir. Gretxen insoniy poklik, sadoqat va mehr-muhabbat timsoli hisoblanadi. Biroq, uning hayoti Faust bilan uchrashgach tubdan o'zgaradi. Gretxen obrazi — bu oddiy, sodda va diniy qadriyatlarga sodiq bo'lgan yosh qiz timsoli. U jamiyatning qat'iy axloqiy me'yorlari ichida yashovchi inson sifatida tasvirlanadi. Gretxenning tragediyasi shundaki, u sevgi va ehtiros qurboniga aylanadi. Faust bilan uchrashuvi uning hayotini butunlay o'zgartiradi va bu o'zgarish asta-sekin halokatga olib boradi.⁴⁴ Gretxen obrazida Gyote ayol taqdirining murakkabligini, ijtimoiy bosim va axloqiy me'yorlarning inson hayotiga qanday ta'sir qilishini ochib beradi.

Gyote bu obraz orqali insonning ichki pokligi va tashqi dunyoning bu poklikni qanday buzishini ko'rsatadi. Gretxen boshida o'zini mustahkam tutishga harakat qiladi, ammo Faust bilan munosabatlari uni axloqiy chegaralardan chiqaradi. U o'zining an'anaviy qadriyatlarini asta-sekin yo'qotadi va bu jarayon uning ruhiy inqirozini kuchaytiradi.

Gretxenning fojiasi bir necha bosqichda rivojlanadi:

U Faustga chuqur sevib qoladi va o'z hayotini unga bag'ishlaydi.

Gretxen ijtimoiy me'yorlarni buzib, o'z obro'sini yo'qotadi.

U onasining o'limiga sabab bo'ladi (Faust bergan dori orqali).

Ukasi Valterning (Valentin) o'limiga ham bilvosita sabab bo'ladi.

Eng og'ir holat — u o'z farzandini o'ldirishga majbur bo'ladi.

Bu jarayonlar “axloq niqobidagi qotillik” tushunchasini ochib beradi. Ya'ni, bu yerda qotillik bevosita yovuz niyat bilan emas, balki sevgi, vasvasa va tashqi kuchlar (Mefistofel) ta'sirida sodir bo'ladi. Faust o'zini axloqli inson sifatida ko'rsatishga harakat qiladi, ammo aslida u Gretxenning halokatiga sababchi bo'ladi. Bu esa axloqiy niqob ortida yashiringan haqiqiy jinoyatni anglatadi.⁴⁵

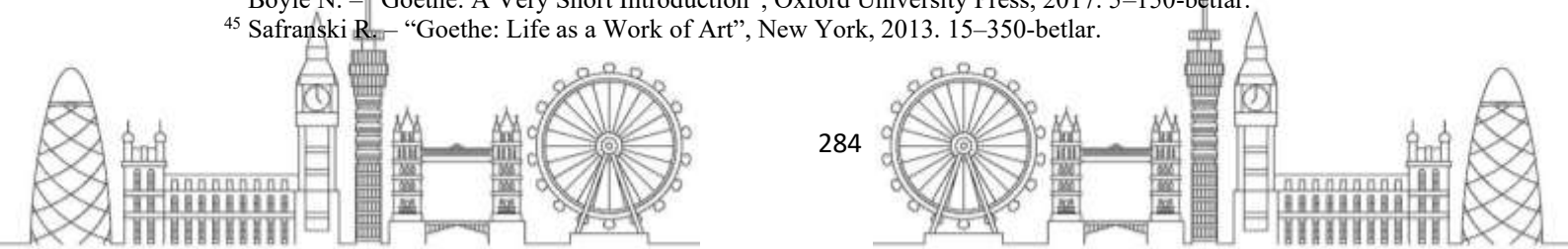
Asarda Faust va Mefistofel o'rtasidagi kelishuv insonning bilimga, lazzatga va tajribaga intilishi qanday qilib axloqiy chegaralardan chiqib ketishiga olib kelishini ochib beradi. Aynan shu jarayon “axloq niqobidagi qotillik” g'oyasini yuzaga chiqaradi. Bu tushuncha orqali Gyote inson o'zini to'g'ri deb hisoblagan holda ham boshqalarning hayotiga jiddiy zarar yetkazishi mumkinligini, ba'zan esa bu zarar bevosita emas, balki bilvosita, sekin-asta sodir bo'lishini ta'kidlaydi. Asar oxirida Gretxen o'z gunohlarini tan oladi va Xudodan kechirim so'raydi. Uning ruhiy poklanishi va najot topishi Gyote tomonidan insonning ruhiy qutulish imkoniyati sifatida ko'rsatiladi. Bu esa asarda umid va ma'naviy najot g'oyasini kuchaytiradi. Gyote insonning pushaymonlik va chin iymon orqali najot topishi mumkinligini ham ko'rsatadi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, Iogann Volfgang Gyotening “Faust” asaridagi “Gretxen fojiasi” inson hayotida axloqiy tanlov, ehtiros va vijdon o'rtasidagi murakkab ziddiyatlarni chuqur ochib beradi. Gretxen obrazi orqali muallif beg'ubor insonning noto'g'ri tanlovlar, tashqi

⁴⁴ Boyle N. – “Goethe: A Very Short Introduction”, Oxford University Press, 2017. 5–150-betlar.

⁴⁵ Safranski R. – “Goethe: Life as a Work of Art”, New York, 2013. 15–350-betlar.

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

ta'sir va ijtimoiy bosim natijasida qanday fojiali oqibatlarga duch kelishini ko'rsatadi. Faust va Mefistofelning harakatlari orqali esa "axloq niqobidagi qotillik" g'oyasi yoritilib, inson o'zini axloqli deb hisoblagan holda boshqalarga katta ma'naviy va hayotiy zarar yetkazishi mumkinligi ifodalanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Faust — Toshkent, G'afur G'ulom nashriyoti, 2018. — 5–180-betlar.
2. Faust: Der Tragödie erster und zweiter Teil — Berlin, 2005. — 10–300-betlar.
3. Goethe: Life as a Work of Art — New York, 2013. — 15–350-betlar.
4. Goethe: A Very Short Introduction — Oxford University Press, 2017. — 5–150-betlar.

